

Richtlijnen voor de gerechtelijke opleiding

*Vorbereid door de Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie op 4 juni 2008.
Bekrachtigd door de algemene vergadering op 18 juni 2008.*

INLEIDING

De wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding is in werking getreden op 2 februari 2008. Sindsdien is de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) bevoegd om de richtlijnen voor de gerechtelijke opleiding goed te keuren.

De opstelling en de uitvoering van de opleidingsprogramma's voor de magistraten, de gerechtelijke stagiairs en de overige personen opgesomd in artikel 2 van de wet van 31 januari 2007 is sinds 2 februari 2008 de exclusieve opdracht van het Instituut voor gerechtelijke opleiding. De HRJ stelt echter vast dat het opleidingsinstituut vooralsnog niet over de nodige middelen beschikt om zijn opdrachten te kunnen vervullen.

Het niet toekennen van de nodige middelen aan het instituut dat conform de wet als enige bevoegd is voor de opleiding van de magistraten en het personeel van de rechterlijke orde, zou op termijn een inbreuk betekenen op de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Het beginsel van goed bestuur indachtig pleit de HRJ er nadrukkelijk voor dat het Instituut onverwijld autonoom zou kunnen beschikken over de nodige middelen om van start te gaan, bij gebreke waarvan essentiële opleidingen niet tijdig plaats zullen kunnen vinden, hetgeen negatieve gevolgen zal hebben voor de rechtszekerheid.

De HRJ herinnert tevens aan het advies nr. 4 van de Adviesraad van Europese rechters over de initiële en permanente opleiding van de rechters waarin onder meer wordt gesteld dat:

- De opleiding van openbaar belang is, en dat de onafhankelijkheid van het orgaan dat belast is met de organisatie van de opleiding gevrijwaard moet worden¹;
- De organisatie niet moet toevertrouwd worden aan het ministerie van justitie of aan een andere overheid die afhangt van de wetgevende of uitvoerende macht, maar aan de rechterlijke macht zelf of aan een ander onafhankelijk orgaan²;

---

¹ Advies nr. 4 van de *Conseil consultatif des juges européens*, punt 15.

² Advies nr. 4 van de *Conseil consultatif des juges européens*, punt 16.

- De opleiding verzekerd moet worden door een bijzondere instelling die autonoom is en over zijn eigen budget beschikt³.

Gelet op dit advies en rekening houdende met de eerdere aanbevelingen die de HRJ heeft geformuleerd, pleit de HRJ er nadrukkelijk voor dat het Instituut voor gerechtelijke opleiding de motor blijft van de opleiding van de magistraten en het personeel van de rechterlijke orde, precies omdat hun beroepsopleiding geen academisch onderwijs is, maar integendeel voor alles praktijkgericht moet zijn. Terzelfder tijd moet het Instituut, telkens wanneer dit de uitvoering van opleidingsprogramma's toevertrouwt aan derde organen, van deze eisen dat zij zich aanpassen aan deze richtlijnen.

I. ALGEMENE RICHTLIJNEN

Preambule

Bij het uitwerken van deze richtlijnen heeft de HRJ doelstellingen willen bepalen die gerealiseerd moeten worden in het kader van de opleiding van de beroepsmagistraten en de andere personen⁴ die deelnemen aan de uitoefening van de rechtsprekende opdracht.

De belangrijkste doelstelling behelst de verbetering van de werking van de rechterlijke organisatie. Wie tot een betere justitie wil komen, kan niet voorbijgaan aan de opleiding van de justitiële actoren. De beroepsopleiding van de magistraten speelt in dit verband een zeer belangrijke rol, want zij streeft ernaar het gerecht te verbeteren op het vlak van kwaliteit, doeltreffendheid en snelheid.

Vanuit de bekommernis een meer globale en gestructureerde visie op de opleiding te ontwikkelen is de HRJ van oordeel dat progressieve opleidingsmodules (basisopleiding – grondige opleiding – uitwisseling van beroepservaringen en/of follow-up) uitgewerkt moeten worden die beantwoorden aan de functieprofielen opgesteld door de HRJ (onder meer voor de korpschefs). Vanzelfsprekend is het niet mogelijk de data en precieze inhoud van die modules lang op voorhand mee te delen, onder meer omdat rekening moet worden gehouden met nieuwe wetgeving, meer specifieke noden en de beschikbaarheid van de docenten. Desalniettemin moet geleidelijk aan een algemeen structureel kader worden ingevoerd.

1. Krachtlijnen

- **De magistratenopleiding moet bijdragen tot de evolutie en de verbetering van de werking van de rechterlijke orde**

Justitie evolueert voortdurend. Het is de rol van de magistratenopleiding bij te dragen tot die evolutie, ze te volgen en er zelfs op vooruit te lopen.

---

³ Advies nr. 4 van de *Conseil consultatif des juges européens*, punt 17.

⁴ Bedoeld worden de plaatsvervangende magistraten, de raadsheren en rechters in sociale zaken, de rechters in handelszaken en de assessoren in strafuitvoeringszaken.

Tal van instrumenten kunnen ter beschikking van de magistraten worden gesteld. Voor een optimaal gebruik van die instrumenten kan men niet voorbijgaan aan de opleiding.

De algemene evolutie moet eveneens leiden tot een actualisering van de opleidingsmiddelen. Nieuwe technieken, zoals e-learning⁵, moeten worden voorzien en ontwikkeld. Om de evolutie het hoofd te bieden zou eveneens toepassing kunnen worden gemaakt van managementtechnieken en coaching-systemen.

- **De magistratenopleiding moet zich laten inspireren door een pluralistische en multidisciplinaire visie**

De opleiding van de magistraten berust op drie pijlers:

1. de juridische kennis;
2. de vaardigheden;
3. de kennis van de maatschappelijke context.

Bij het concipiëren van de permanente opleiding van de magistraten moet een pluralistische en multidisciplinaire visie gehanteerd worden. In die optiek moet het Instituut samenwerkingsvormen tussen de verschillende onderwijsinstellingen die voor zijn rekening programma's uitvoeren, bevorderen.

Hoewel de opleiding een multidisciplinaire inslag heeft, moet zij de specifieke kenmerken van het ambt van magistraat respecteren. Daarom moeten de opleidingen in de mate van het mogelijke worden geleid door magistraten die erover waken dat de externe bijdragen in het juiste kader worden geplaatst.

- **De initiële opleiding**

De initiële opleiding moet de magistraten toelaten alle facetten die verbonden zijn aan hun beroep te assimileren. Het is bijgevolg noodzakelijk een algemene initiële opleiding te verstrekken die gericht is op de praktijk.

- **De permanente opleiding is zowel een recht als een plicht voor de magistraten**

Een degelijke magistratuur, die bekwaam is en uitstekende prestaties levert, impliceert een degelijke opleiding en dito bijscholing.

Permanente opleiding is een recht

Een veel aangehaald obstakel voor de effectieve deelname van magistraten aan opleidingsprogramma's is dat de magistraten wegens hun werklast onvoldoende beschikbaar kunnen zijn.

---

⁵ Afstandsleren.

Hoewel de decentralisatie van sommige opleidingen ten dele tegemoet komt aan dit probleem, blijft de noodzaak van een werkelijk recht op permanente opleiding voor eenieder, zonder dat de organisatie van de dienst in het gedrang komt. Dit impliceert dat voor de permanente opleiding een minimum aan tijd wordt vrijgemaakt. De HRJ verheugt zich over het wettelijk erkende recht van iedere magistraat op een opleidingskrediet van vijf werkdagen per jaar en vraagt dat het juiste evenwicht zou worden gevonden tussen de noodzaak een goede dienstverlening te verzekeren, de opleidingsbehoeften van het korps waarvan de magistraat deel uitmaakt in te vullen en de persoonlijke opleidingsbehoeften van elke magistraat te beantwoorden.

Krachtens de wet bekleedt de korpschef een centrale plaats in het beheer van de opleidingen die de magistraten van zijn rechtscollege of korps volgen. Hij moet erover waken dat de opleiding binnen de beroepsactiviteiten de plaats krijgt die zij verdient, met name die van een noodzakelijk moment om de dagelijkse professionele taken even terzijde te schuiven, en dit ter bevordering, voor de toekomst, van een meer weloverwogen, meer gestructureerde en snellere aanpak.

Permanente opleiding is een plicht en soms verplicht

De toename van nieuwe, vaak ingewikkelde wetten, de vermenigvuldiging van juridische informatiebronnen, de grotere specialisatie van advocaten, de internationalisering van het recht en het ontstaan van nieuwe technologieën vereisen het voortdurend op peil houden van de kennis en vaardigheden van de magistraten om de kwaliteit van de openbare dienst van de justitie te verbeteren, onder meer door een grotere rechtszekerheid.

De bereidheid van magistraten om hun kennis voortdurend op peil te houden en de wil om zich te vervolmaken in de materies die ze beoefenen, worden in aanmerking genomen bij hun evaluatie, hierbij weliswaar rekening houdend met de effectieve mogelijkheden waarover ze in hun dagelijkse werksituatie beschikken om aan opleidingen deel te nemen.

De HRJ verheugt zich over het feit dat een aantal opleidingen bij wet verplicht zijn en gekoppeld aan een attest dat toegang geeft tot de uitoefening van bepaalde specifieke ambten.

Ook voor de magistraten die recentelijk werden benoemd op basis van het examen inzake beroepsbekwaamheid en het mondelinge evaluatie-examen is thans een verplichte opleiding voorgeschreven. De initiële opleiding is een absolute prioriteit als voorafgaande voorwaarde om een ambt adequaat uit te oefenen.

- **De beroepsopleiding van de magistraten moet gericht zijn op de praktijk**

Er kan niet genoeg benadrukt worden dat de permanente opleiding de magistraten geen zuiver theoretisch en abstract onderricht mag verstrekken.

Tal van colloquia, seminaries en studiedagen die door de universiteiten en de balies worden georganiseerd, bieden de rechtspractici kwaliteitsvol academisch onderricht aan. De magistraten hebben in het kader van die opleidingsactiviteiten bovendien de gelegenheid om vruchtbare contacten te hebben met juristen uit andere beroeps categorieën (advocaten, hoogleraren, bedrijfsjuristen, ambtenaren, enz.).

Het Instituut voor gerechtelijke opleiding van zijn kant moet zich richten op de specifieke opleidingsnoden van de magistraten door de docenten te kiezen uit de praktijk en door het pedagogische aspect van de opleidingen te richten op kritische reflectie en concrete toepassing (workshops, praktische oefeningen, rollenspelen, enz.).

- **De permanente opleiding moet het uitwisselen en meedelen van beroepservaringen bevorderen, in het bijzonder op Europees niveau**

In de praktijk van de hele magistratuur zijn gelijkaardige moeilijkheden op te merken, die op verschillende wijze worden opgelost. Deze ervaringen en 'best practices' moeten worden uitgewisseld en vergeleken.

De permanente opleiding moet de magistraten de gelegenheid bieden hun collega's van de zetel en het parket te ontmoeten die van een ander rechtscollege of korps komen, uit een ander arrondissement en uit andere landen.

In dit verband is het tevens aangewezen de tweetaligheid en meertaligheid van magistraten aan te moedigen, zodat zij toegang kunnen hebben tot de hele Belgische rechtspraak en contacten kunnen leggen met hun collega's, zowel op nationaal als op internationaal niveau. De magistratuur moet zich aansluiten op de Europese perspectieven.

De HRJ is stichtend lid van het EJTN⁶, het netwerk van de instituten van de lidstaten van de Europese Unie die belast zijn met de opleiding van de magistraten. De HRJ wil dat het Instituut snel zijn aanvraag indient om lid te worden van het EJTN, zodat het zijn rol op het vlak van de internationale samenwerking inzake de gerechtelijke opleiding en de uitwisseling van beroepservaring kan opnemen. Het Instituut moet de HRJ op de hoogte houden van de activiteiten van het EJTN zodat de HRJ zijn bevoegdheden op het vlak van de richtlijnen voor de gerechtelijke opleiding kan uitoefenen.

2. Praktische uitvoering

Rekening houdend met zijn opgedane ervaringen, onder meer dank zij de evaluatie van de opleidingen, formuleert de HRJ de volgende aanbevelingen.

- **De voorbereiding van de docenten**

Het Instituut voor gerechtelijke opleiding moet waken over een doorgedreven voorbereiding van de opleidingen, in overleg met de docenten, om overlappingsen en lacunes te vermijden.

In het kader van een optimale kwaliteitszorg is het aangewezen een opleidingsprogramma voor de docenten ('train the trainer') op te starten en te ontwikkelen.

De voorkeur moet gaan naar een pragmatische aanpak. De opleidingen moeten niet volgens het academisch model worden verstrekt. Zij moeten weliswaar een inleiding tot de

---

⁶ European Judicial Training Network.

problematiek en het wettelijk kader bevatten, maar eveneens veel ruimte laten voor de analyse van concrete gevallen, voor de aanwezigheid van de materie in de actualiteit en de realiteit, voor discussie en voor eventuele individuele of collectieve oefeningen. Eventueel kan volgens inductieve methode worden gewerkt. De opleidingen van het type uitwisseling van beroepservaringen die in het verleden werden verstrekt, worden door tal van deelnemers bijzonder gewaardeerd en moeten verder worden ontwikkeld.

De dynamiek en de kritische benadering kunnen worden aangemoedigd door docenten in team te laten werken.

De HRJ dringt er bij de korpschefs op aan de magistraten die opleidingen verstrekken voldoende tijd te laten om hun cursus voor te bereiden. De opleiding van de magistraten is een noodzakelijke investering die op termijn haar vruchten afwerpt.

Daarnaast meent de HRJ dat de opdracht van docent financieel opgewaardeerd moet worden. Het Instituut moet transparante barema's bepalen die toepasselijk zijn voor alle lesgevers, welk ook het orgaan is dat belast is met de uitvoering van de desbetreffende opleidingsprogramma's.

Om de programma's adequaat te kunnen voorbereiden is het noodzakelijk dat de werkgroepen en de docenten kunnen beschikken over alle elementen van de evaluatie van de vorige editie van de opleidingen. Een optimale evaluatie moet eveneens cijfermateriaal bevatten over het aantal inschrijvingen en de uiteindelijke opkomst, om de belangstelling te kunnen meten. Voor de uitoefening van zijn wettelijke opdracht iedere opleiding te evalueren moet het Instituut een adequaat systeem op punt stellen. In deze optiek dringt de HRJ er tevens op aan dat de deelnemers, de docenten en de organisatoren zich samen zouden inspannen opdat de evaluaties zo precies mogelijk zouden weergeven hoe de opleidingen zijn verlopen. Willen de evaluaties bovendien echt werkbaar zijn, dan moeten de deelnemers een constructieve formulering hanteren en moeten de evaluaties zo snel mogelijk worden verwerkt. Ten slotte moet er ook een aangepast evaluatiesysteem ontwikkeld worden voor de evaluatie van de externe opleidingen waaraan de magistraten deelnemen.

- **Het beheer van tijd en informatie**

Een goed beheer van de tijd die nodig is voor een opleiding vereist dat de programma's binnen passende termijnen worden aangekondigd.

De magistraten moeten immers over de nodige informatie beschikken om hun beroepsactiviteiten te organiseren en om de opleidingen te kiezen die zij tijdens een bepaalde periode wensen te volgen. Die informatie moet ook de korpschefs in staat stellen de dienst met kennis van zaken te organiseren.

Om de magistraten steeds snel en up-to-date te informeren moet het Instituut een website ontwikkelen waarop onder meer alle nuttige opleidingsprogramma's worden gepubliceerd. In het algemeen moet de informatieverspreiding geoptimaliseerd worden.

- **De actieve en daadwerkelijke deelneming**

De magistraten moeten zichzelf echt zien als de actoren van hun opleiding. Zij moeten in die zin worden aangemoedigd. Dat kan door de voorbereiding van vragen, van bijzondere aspecten van het onderwerp die zij door de docent behandeld willen zien, van een oefening. De kwaliteit van de opleidingen en meer in het bijzonder de toepasbaarheid ervan in de dagelijkse praktijk zullen er veel baat bij hebben aangezien de docenten zich op die manier volledig kunnen wijden aan de oplossing van problemen die zich in de realiteit voordoen.

Uiteraard kunnen niet alle leden van eenzelfde rechtscollege of korps zich tegelijk vrijmaken om deel te nemen aan de opleidingen. In het belang van een doeltreffend beheer van de tijd die voor een opleiding vereist is, dienen de deelnemers daarom de verstrekte leerstof door te geven aan hun collega's.

Wanneer magistraten zich inschrijven voor een opleiding moet dat noodzakelijkerwijs impliceren dat zij de opleiding ook daadwerkelijk bijwonen, tenzij in geval van ziekte of overmacht. Elke opleiding staat immers voor een niet te verwaarlozen investering in termen van personele, materiële en financiële middelen. Het Instituut moet de passende maatregelen nemen om het probleem van het absentisme, waarmee de FOD Justitie heeft geworsteld, doeltreffend op te lossen.

- **Het principe van de doelgroepen**

De opleidingen waarvan de programma's door het Instituut voor gerechtelijke opleiding werden voorbereid, zijn bij wet toegankelijk voor de magistraten en de gerechtelijke stagiairs. Die toegankelijkheid kan evenwel worden beperkt door de omschrijving van de doelgroep. Zo is de deelname aan opleidingen die voorbereiden op de uitoefening van een bijzonder mandaat voorbehouden aan beroepsmagistraten en gerechtelijke stagiairs.

Eventueel kunnen ook andere rechtspractici tot de opleidingen worden toegelaten in het kader van een samenwerkingsprotocol dat afgesloten werd met de bevoegde overheid.

De plaatsvervangende magistraten kunnen de specifieke opleidingen bijwonen indien zij de als werkend rechter de materies behandelen die worden aangesneden. Die voorwaarde kan worden gecontroleerd bij de inschrijving, door middel van de goedkeuring van de korpschef. De HRJ pleit ervoor dit systeem uit te breiden tot de externe opleidingen, met een identiek controlesysteem.

Waar het nuttig en aangewezen is, wenst de HRJ dat **de referendarissen en parketjuristen**, als bevoorrechte juridische medewerkers van de magistraten, deel zouden kunnen nemen aan de specifieke opleidingen die betrekking hebben op materies die zij behandelen. Andere mogelijkheden voor synergie moeten worden voorzien.

- **De loopbaanbegeleiding**

De opleidingen moeten zoveel als mogelijk gericht zijn op de specifieke opleidingsnoden van elke functie binnen de magistratuur. Daartoe dient het Instituut rekening te houden met de functieprofielen die uitgewerkt zullen worden voor elk specifiek ambt en die de competenties en kennis die vereist zijn voor de uitoefening van dat ambt, zullen bevatten. Op basis daarvan

moeten dan ad hoc opleidingen worden bepaald, die een modulaire structuur hebben (basisopleiding – grondige opleiding – uitwisseling van beroepservaringen en/of follow-up).

Het is mogelijk dat sommige opleidingen uit de modules voor verschillende ambten gelden. De magistraten die al een welbepaald deel van de opleiding hebben gevolgd zouden eventueel een vrijstelling kunnen genieten (bijvoorbeeld wanneer voor de uitoefening van een bepaald ambt het behalen van een attest vereist is).

Dat systeem zal iedere magistraat de gelegenheid bieden een adequate, volledige en gestructureerde opleiding te genieten, en zal het gemakkelijker maken om van het ene naar het andere ambt over te gaan.

- **Samenwerking**

Hoewel de deelneming van magistraten als docenten essentieel is, is het noodzakelijk te streven naar samenwerking met iedere andere instantie die over de vereiste bekwaamheden beschikt, en onder meer met:

- gespecialiseerde Belgische instellingen, andere dan de universiteiten, zoals de balies en de verenigingen van magistraten;
- de buitenlandse opleidingscentra voor magistraten waarmee België in het kader van het Europees Netwerk voor Justitiële Opleiding (EJTN) in contact staat, en speciaal het Studiecentrum Rechtspleging (SSR) in Nederland en de “Ecole Nationale de la Magistrature” (ENM) in Frankrijk.

In het kader van die samenwerking heeft de HRJ de voorbije jaren met succes en in partnerschap met andere leden van het EJTN al een aantal Europese seminaries over internationale samenwerking in strafzaken en in burgerlijke zaken georganiseerd, met de financiële steun van de Europese Commissie en de FOD Justitie. In het licht van de totstandkoming van de Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid en gezien de uitbouw van het EJTN dringt de HRJ er op aan dat het Instituut dergelijke initiatieven verder zou ontwikkelen.

De HRJ wil dat meer gestructureerde en doeltreffende samenwerkingsstructuren worden opgezet, onder meer in de volgende domeinen:

- de organisatie van de verscheidene opleidingsvormen;
- de verspreiding van de informatie over de bestaande opleidingen;
- de afstemming tussen de vraag naar en het aanbod van opleidingen.

In diezelfde geest van openstaan voor buitenlandse ervaringen heeft de HRJ in 2003 het door de Koning Boudewijnstichting opgestarte project “*Buitenlandse stages voor magistraten*” overgenomen en dat opgenomen in de permanente opleiding. Het project bevordert via toekenning van beurzen de ontwikkeling van studieprojecten door magistraten, die zodoende in het buitenland de aldaar gevoerde praktijk kunnen volgen, en die kennis, eens terug in België, kunnen doorgeven ten bate van hun beroepsgroep. De HRJ is van oordeel dat het Instituut dit project moet voortzetten.

- **De plaats van de opleidingen**

Teneinde tegemoet te komen aan de vraag van talrijke magistraten en veelvuldige of lange verplaatsingen te voorkomen, moeten bepaalde opleidingen gedecentraliseerd verstrekt worden. Dit zal bovendien de opleidingen voor een groter aantal magistraten toegankelijk maken.

Anderzijds moet de uitwisseling van beroepservaringen tussen magistraten van verschillende arrondissementen en van een verschillende taalrol worden gestimuleerd.

Het is dus aangewezen, in functie van de behandelde topics, een evenwicht te vinden tussen beide terechte bekommernissen.

Decentralisatie kan op verscheidene niveaus worden opgevat. Sommige opleidingen, zoals bij voorbeeld die welke betrekking hebben op de toepassing van nieuwe technologieën (informatica), kunnen het best lokaal gegeven worden. Andere opleidingen kunnen worden gegroepeerd per rechtsgebied of gewest, zoals bij voorbeeld de uitwisseling van beroepservaringen tussen magistraten die dezelfde materie behandelen in rechtsmachten van een verschillend niveau. Daarnaast zal die methode als gevolg hebben dat meer magistraten daadwerkelijk aan de opleiding zullen kunnen deelnemen.

Voor vormingscycli die niet gedecentraliseerd worden, volstaat het de bereikbaarheid van deze opleidingen met het openbaar vervoer, in het bijzonder met de trein, te vergemakkelijken.

Sommige welbepaalde opleidingen moeten onder de vorm van een residentieel seminarie worden georganiseerd. Die opleidingsvorm heeft als voordeel dat hij zich uitstekend leent voor de uitwisseling van concrete ervaringen tussen magistraten van verschillende taalrol en dat niet alleen kennisoverdracht over de behandelde materie gebeurt.

Algemeen moet de plaats waar een opleiding wordt verstrekt een ontspannen sfeer in de hand werken. Het is absoluut noodzakelijk dat de opleiding een ogenblik is waarop men op adem komt en abstractie maakt van de alledaagse werkbeslommeringen, dat zij een voor de magistraat een aangenaam ogenblik is dat bevorderlijk is voor zowel het leerproces als het contact.

- **De documentatie**

De terbeschikkingstelling van de documentatie stelde in het verleden een belangrijk probleem op het vlak van uitwerking en verspreiding.

De uitwerking van de documentatie

De schriftelijke documentatie (ten minste een inhoudstafel en documenten die de oefeningen illustreren) moet reeds bij de inschrijving voor een opleiding worden megedeeld, opdat de deelnemers de sessie kunnen voorbereiden en eventuele vragen of suggesties toesturen aan de docenten. In elk geval zouden de deelnemers de volledige documentatie uiterlijk op de dag van de opleiding moeten ontvangen of kort erna. De aandacht van de docenten moet hierop worden gevestigd zodat de opleidingsessies met vrucht gevolgd kunnen worden.

In dit verband dient te worden aangestipt dat de documentatie van een welbepaalde opleiding niet noodzakelijk apart moet worden opgesteld, maar dat zij ook kan bestaan uit een eerder gepubliceerd artikel of werk, uit relevante rechtspraak of ieder ander nuttig document. De personen die aan een opleiding deelnemen hebben nood aan een beknopte en werkbare documentatie, die zij in hun dagelijkse praktijk makkelijk kunnen gebruiken. Naast de bovenvermelde documenten vormen ook de bibliografische verwijzingen niet te verwaarlozen instrumenten.

De HRJ is zich er evenwel terdege van bewust dat het samenstellen van documentatie enige tijd in beslag neemt, rekening houdend met de professionele verplichtingen van de docenten. De eisen inzake kwaliteit en termijn bij de samenstelling van de documentatie verantwoorden eveneens een pecuniaire herwaardering van het werk dat een opleiding voorbereiden met zich brengt.

Het Instituut moet een concrete bijdrage leveren aan de verwezenlijking van deze doelstelling en hetzelfde eisen van de organen die belast zijn met de uitvoering van opleidingsprogramma's.

De verspreiding van de documentatie

Het moet mogelijk zijn de documentatie beschikbaar te stellen, los van iedere opleiding. De magistraten zijn immers niet altijd in staat zich vrij te maken om een opleiding te volgen, aangezien de continuïteit van de terechtzittingen en van andere diensten moet worden verzekerd, en er geen garantie is dat zij zich kunnen laten vervangen.

In dit verband is het passend te verwijzen naar, bij voorbeeld, de *Ecole Nationale de la Magistrature* waar alle documentatie en syllabi (voor zover het niet om vertrouwelijke documenten gaat) sinds 2003 elektronisch beschikbaar zijn op het intranet voor de magistraten en hun medewerkers. De HRJ wil dat het Instituut een gelijkaardig systeem zou ontwikkelen.

II. BIJZONDERE RICHTLIJNEN

Preambule

De HRJ formuleert de volgende bijzondere richtlijnen die hij zal actualiseren in functie van de evolutie op het terrein.

1. Bijzondere richtlijnen voor de opleiding van de gerechtelijke stagiairs

Principes

1./ Voor de stagiairs die genieten van een inkorting van de stage op grond van het feit dat zij ten minste drie jaar graadanciënniteit hebben als parketjurist of referendaris, moet een opleidingstraject op maat worden uitgewerkt dat toelaat de eerder verworven kennis, attitudes en vaardigheden te valoriseren.

2./ In het kader van de huidige situatie waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen de korte en de lange stage moet een gemeenschappelijke kern worden behouden voor de twee types van stage. Hoewel de keuze van de stagiairs bij het begin bepalend is voor hun loopbaan, is het niet uitgesloten dat de stagiairs die geopteerd hebben voor een loopbaan bij het parket, later besluiten zich te richten naar de zetel.

3./ Uiteraard moeten, in de mate van het mogelijke, de materies die verstrekt worden in het kader van de theoretische opleiding, zoveel als mogelijk aansluiten bij het verloop van de praktische opleiding.

4./ De lesgevers moeten een bijzondere aandacht hebben voor de noodzaak de stagiairs een werkmethode bij te brengen en de opleiding in deze zin te verstrekken, eerder dan hen enkel een reeks praktische raadgevingen te verstrekken.

5./ De stagiairs moeten zelf een gedeelte van het programma van hun opleiding kunnen bepalen. Onverminderd de verplichte opleidings sessies moeten ze kunnen kiezen uit een aantal opleidingen die aangeboden worden aan de magistraten. Er zou bij voorbeeld gedacht kunnen worden aan vier werkdagen per jaar, die de stagiairs naar eigen goeddunken zouden kunnen invullen hetzij met externe opleidingen, hetzij met interne opleidingen die voor hen openstaan.

6./ Het is van belang dat de stagiairs niet worden overweldigd door de werkdruk en dat het werk kan worden gecombineerd met de opleidingen die worden verstrekt. Er moet eveneens een juiste balans gevonden worden tussen theoretische opleiding en opleiding op de werkplek. Tijdens de gerechtelijke stage moet immers zowel een praktische opleiding op de werkplek alsook een theoretische opleiding die nuttig is voor het ambt van magistraat, mogelijk zijn.

7./ Het Instituut moet verder een dialoog op gang brengen met de stagemeeesters ten einde ervoor te waken dat de stage in de verschillende parketten en rechtbanken zoveel als mogelijk op een uniforme wijze verloopt.

Methodiek en organisatie van de cursussen

1./ Aangezien alle gerechtelijke stagiairs houder zijn van het diploma van master in de rechten mag de theoretische opleiding die zal worden verstrekt in geen geval een herhaling zijn van het universitair onderwijs. Het doel ervan moet zijn dit onderwijs te verruimen en de materies op interdisciplinaire wijze te behandelen. Daarnaast moet zij dynamische pedagogische methodes ontwikkelen die aangepast zijn aan het ambt dat de stagiairs later in het gerechtelijk apparaat zullen uitoefenen. In plaats van hoorcolleges moet de voorkeur worden gegeven aan inleidende lessen die onder meer gevolgd worden door discussies, groepswork, studie van casussen, uiteenzettingen door de stagiairs, en ontmoetingen. Naast deze theoretische opleiding kan deelname aan studiedagen, aan colloquia en aan themadagen over actuele onderwerpen gepland worden.

2./ De theoretische opleiding mag echter niet allesoverheersend zijn, noch het harmonieus verloop van de praktische opleiding op de werkplek bemoeilijken waarmee zij, zoals hiervoor aangegeven, gesynchroniseerd moet worden. Daarom moet er elk jaar, in de loop van de tweede week van de maand oktober, een residentieel seminarie van één week georganiseerd

worden voor alle Nederlandstalige en Franstalige gerechtelijke stagiairs van het land. Dit laat toe dat alle stagiairs, in een noodzakelijk tweetalig kader, vruchtbare ervaringen uitwisselen, hetgeen een kritische benadering en een gezonde collectieve wedijver mogelijk maakt. Dit alles zal bijdragen tot de opbouw van een professionele identiteit die gemeenschappelijk blijft voor heel België.

Meerdere voordelen kunnen worden aangestipt :

- 1) Deze opleidingsvorm laat een betere synchronisatie toe tussen de theoretische opleiding en de praktische vorming.
- 2) Een week theoretische opleiding in de vorm van een residentieel seminarie bevordert de wisselwerking tussen de lesgevers en de gerechtelijke stagiairs.
- 3) Opteren voor de tweede week van oktober laat toe dat de eerstejaars stagiairs onmiddellijk na het aanvangen van de stage, na een korte kennismaking met hun nieuwe werkomgeving, een gestroomlijnde basisopleiding genieten.
- 4) Het herfstseminarie is de gelegenheid bij uitstek voor de eerste-, tweede- en derdejaars stagiairs om ervaringen uit te wisselen.
- 5) Dit type van opleiding kan de aanzet zijn van een begeleidingsstructuur voor alle stagiairs en recent benoemde magistraten maar ook, meer in het algemeen, een trefplaats voor de leden van het gerechtelijk apparaat.

De theoretische opleiding die niet gegeven werd tijdens de residentiële seminaries wordt verstrekt in de loop van het jaar onder de vorm van themadagen, werkbezoeken, seminaries of colloquia.

3./ Het bijwonen van de lessen van de theoretische opleiding is vanzelfsprekend verplicht. De stagemeeesters moeten in de verslagen van de gerechtelijke stage meedelen in welke mate de stagiairs aan deze verplichting voldaan hebben.

4./ Opdat de opleiding werkelijk praktijkgericht zou zijn, moeten de lesgevers zoveel als mogelijk practici zijn, waar nodig of nuttig bijgestaan door docenten van de universiteiten.

5./ Tijdens de hele stage moet de grondige ontwikkeling van sociale en communicatieve vaardigheden worden nagestreefd.

6./ Hoewel het niet mogelijk lijkt het onderricht van andere nationale talen in het cursusprogramma op te nemen, moet toch de ontwikkeling van de talenkennis van de stagiairs worden aangemoedigd en moeten hen daartoe de nodige middelen worden verstrekt. De uitoefening van een gerechtelijke functie in België vereist immers dat op effectieve wijze kennis kan worden genomen van het geheel van rechtsleer en rechtspraak.

2. Bijzondere richtlijnen voor de wettelijk verplichte opleidingen

1./ Opdat deze opleidingen werkelijk gericht zouden zijn op de praktijk moeten zij verstrekt worden door specialisten die actief zijn op het terrein.

2./ Het Instituut moet een nauwkeurige analyse maken van de specifieke behoeften voor elke opleiding en nagaan of deze geheel dan wel gedeeltelijk kan/moet worden toevertrouwd aan externe organen dan wel of ze door het Instituut zelf moet worden verstrekt.

3./ In elk geval moet het Instituut instaan voor het toezicht op de uitvoering van de opleidingen die het toevertrouwt aan externe organen.
